

NORGESVELDET

Steinar Imsen, (red.):

The Norwegian Domination and the Norse World c. 1100- c. 1400,

(Trondheim Studies in History). Trondheim: Tapir Academic Press 2010, 295 s.

Dette er det første publicerede ud af fire planerede bind i en serie om *Norgesveldet*. Projektet er ledet af professor Steinar Imsen, Trondheim, der også har redigeret det foreliggende bind med 12 artikler. Hovedformålet er her at afdække de politiske, økonomiske og kulturelle træk i den norske middelalderlige kongemagts etablering af et styre over dele af det nordlige Atlanterhavs øer. Omkring 1300 skal dette norske vælde, som det anføres af Jon Vidar Sigurdsson, have omfattet omkring 500.000 personer, nemlig 50.000 på Island, 20-30.000 på Grønland, Færøerne, Shetland og Orkneyøerne samt de 450.000 i selve Norge. Tidligere havde norsk indflydelse endda strakt sig til Irland, Hebriderne og Man. Når den norske konge i midten af 1200-tallet af udenlandske iagttagere blev kaldt for "øernes konge" var det altså en ret præcis betegnelse. Skibstrafik var essentiel i en sådan statskonstruktion, og et bidrag ved Helgi Thorlákson handler meget sigende om nordmændenes pligt til at sørge for, at der årligt kom seks skibe til Island.

Det atlantiske felt er hovedsagen i publikationen, og der er rigtig spændende bidrag herom som Barbara Crawford's redegørelse for de fælles jarledømmer Orkneyøerne og Caithness og deres svære politiske balancegang mellem Norge og Skotland. Mens Grønland og Færøerne beklageligvis ikke er genstand for særlige artikler, glemmes forholdene i det norske indland ikke. I en velskrevet artikel skildrer Olaf Holm således Härjedalens integration i det middelalderlige norske kongerige. Meget interessant er påvisningen af, at denne provins beboere kun havde en ganske svag norsk identitet. Faktisk regnede de sig selv som boende uden for Norge. Endnu mere perifere i forhold til rigsdannelse var samerne i Nordnorge, der beskrives af Lars Ivar Hansen. Som han anfører, var samerne jo en befolkningsgruppe, der befandt sig både inden for og uden for den norske konges rige.

De forskellige syn, der har været på graden af integration i Norgesveldet, behandles både af Imsen i hans grundige indledning og af Randi Wærdahl. Wærdahl understreger, at norske historikere langt op i 1900-tallet havde stærke ønsker om at konstruere billedet af en stærk norsk middelalderstat med imperiale træk. Selve ordet *Norgesveldet* er skabt af historikere i 1800-tallet, og ideen om den "kejserslige fortid", der ligger i begrebet, stod bag de norske krav på Grønland i 1931. Omvendt kan det anføres, at islandske historikere naturligvis anså etableringen af norsk overherredømme over deres ø i 1262 for et udtryk for forfald. Nationale traditioner har klart spærret for et integreret samarbejde om den fælles mid-

delalderfortid. Interesserne i den nationale sag er nu mindre, og man kan roligt tilføje, at optagetheden af imperiekonstruktioner er større. Det har banet vejen for det transnationale – og med nødvendighed engelsksprogede - projekt, som i dette bind er repræsenteret med specialister på norsk, svensk, dansk, skotsk og islandsk historie.

Antologien kan kun siges at repræsentere brikker til en mere samlet fremstilling af *Norgesveldet*, men det er da også netop meningen, at et sådant værk skal genereres af projektet. Bogen kan og skal ikke bedømmes som enkeltstående element. Men den rejser bestemt interessante komparative spørgsmål, der kan føres meget videre end det sker i bidragene om den tidlige middelalders og højmiddelalderens rigsintegration og -ekspansion i Sverige og Danmark ved Thomas Lindkvist og Jens E. Olesen. Der er store og signifikante forskelle mellem henholdsvis det danske Østersøimperium først i 1200-tallet, den senere dansk-norsk-slesvig-holstenske konglomeratstat og så det norske middelaldervælde. Lad os håbe, at det sammenlignende får god plads i slutpublikationen.

BJØRN POULSEN
PROFESSOR, DR. PHIL.
INSTITUT FOR KULTUR OG SAMFUND
AARHUS UNIVERSITET